

SISTEM ZAVAROVANJA PRED NARAVNIMI NESREČAMI V ŠVICI IN NEKATERIH DRUGIH ALPSKIH DRŽAVAH

Insurance against Natural Disasters in Switzerland and other Alpine Countries

Pierre Ecoffey* UDK 368.17

Povzetek

V nasprotju z zavarovanjem pred tatvinami in avtomobilskim kasko zavarovanjem za zavarovanje pred naravnimi nesrečami še vedno ni rešitve, ki bi bila sprejemljiva za vse. Velike poplave ali potres lahko povzročijo za več milijonov evrov škode. Za prizadete predstavlja taka katastrofa popoln finančni polom, za državo pa veliko ekonomsko izgubo. Država si zato seveda želi, da bi se njeni državljani zavarovali pred naravnimi nesrečami, razen če ni pripravljena na financiranje iz davčnih virov. Zavarovalnice pa nasprotno – in to je tudi razumljivo – nimajo interesa kriti tako visokih, nepredvidljivih in težko izračunljivih stroškov. Zaradi tako nasprotujočih si interesov je sistem zavarovanja pred naravnimi nesrečami v Evropi zelo različen. Članek podrobneje obravnava položaj v alpskem svetu.

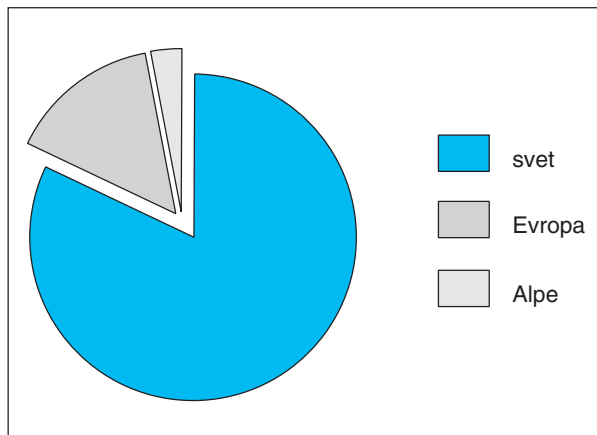
Abstract

In contrast to theft and all-risk car insurance, there seems to be no system of insurance against natural disasters that would satisfy all those involved. Extensive floods or an earthquake may cause damage amounting to several million EURO. Such disasters may result in the complete financial collapse of affected persons, and enormous economic losses on a national level. For this reason, states encourage their citizens to insure their property against natural disasters, unless they are prepared to finance losses from the budget. On the contrary, insurance companies are not prepared – and this is quite understandable – to cover such potentially high, unpredictable and hardly assessable losses. As a result of such conflicting interests, the system of insurance against natural disasters in Europe varies considerably. The contribution focuses on the situation in the Alps.

Na zemljevidu naravnih nesreč po svetu, ki ga je leta 1998 izdala Münchenska pozavarovalnica (Münchener Rück), se vidi, da je bilo po letu 1950 na svetu približno petsto naravnih nesreč ali povprečno deset na leto. Dve sta se zgodili v Evropi, osem pa drugod po svetu. Vsako drugo leto doleti Alpe ena nesreča, zato je zavarovanje pred naravnimi nesrečami problem, ki jih najbolj zadeva.

Tretjina naravnih nesreč, ki se zgodijo po svetu, so neurja (zimsko neurje, orkan, tornado itd.), tretjina je poplav, tretjina pa potresov in drugih naravnih nesreč. V Evropi je razmerje med njimi drugačno. Poplave so pogostejše, neurja in potresi pa redkejši. Število zemeljskih plazov je večje od svetovnega povprečja.

V Alpah potresi niso pogosti. Poleg poplav predstavljajo največjo nevarnost zemeljski in snežni plazovi. Ti podatki so povzeti iz publikacije, ki jo je izdala Münchenska pozavarovalnica, ki kot ena glavnih pozavarovalnic na svetu namenja svojo pozornost zlasti velikim naravnim nesrečam, ki jo kot pozavarovalnico tudi najbolj zadevajo.

Slika 1. Delež naravnih nesreč na svetu po letu 1950 (vir: Svetovni zemljevid naravnih nesreč, Münchener Rück, 1998)
Figure 1. Share of natural disasters around the world after 1950 (source: World map of natural disasters, Münchener Rück, 1998)

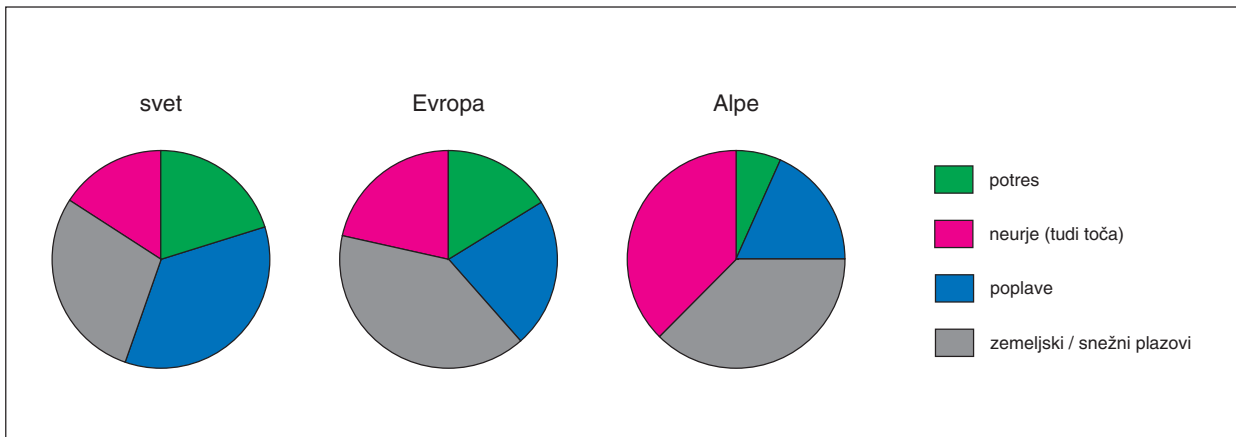
Pri zavarovanju je treba razlikovati te naravne nesreče: potres, neurje (tudi s točo), poplave in druge nesreče. Mednje uvrščamo zemeljske in snežne plazove; slednji so, tako kot snežni meteži, v Alpah zelo pomembni.

Zavarovanje fizičnih oseb pred naravnimi nesrečami v alpskem svetu

V alpskih državah je zavarovanje pred neurjem in točo na splošno dobro urejeno. Izjema je Italija, kjer stopnje zavarovanja niso določene. Kljub temu država ob naravnih nesrečah pogosto finančno priskoči na pomoč. Ljudje se zato ne zavarujejo in raje računajo na morebitno državno pomoč. Zaradi tega je v Italiji zavarovanje fizičnih oseb pred naravnimi nesrečami na zelo nizki stopnji. Državna pomoč pri določitvi obsežnosti storitev ne temelji na zavarovalnih pogodbah, saj teh sploh ni. Finančna pomoč, ki jo prebivalstvo prejme, je torej relativna. Prav zdaj se v Italiji pogovarjajo o tem, kako sistem spremeniti.

Tudi v Nemčiji je zavarovanje proti potresu, poplavam, zemeljskim in snežnim plazovom na nizki stopnji. Izjema je dežela Bad-Württemberg, kjer je zaradi njene monopolne vloge zavarovanje dobro urejeno. Na izjemno visoki stopnji je zavarovanje pred vsemi naravnimi nesrečami v Franciji. V Avstriji je najbolj razširjeno zavarovanje pred neurjem in točo ter zemeljskimi plazovi. Avstrijska država ne določa datuma. Leta 1986 so ustanovili sklad za finančno pomoč v pri-

* dr., Kantonska zavarovalnica za zgradbe, Fribourg, Švica, Prispevek je bil predstavljen na mednarodni konferenci o naravnih nesrečah v gorah v Grenoblu (12. do 14. aprila 1999)

Slika 2. Delež (število) naravnih nesreč na svetu, v Evropi in Alpah
 Figure 2. Share (number) of natural disasters around the world, in Europe and the Alps

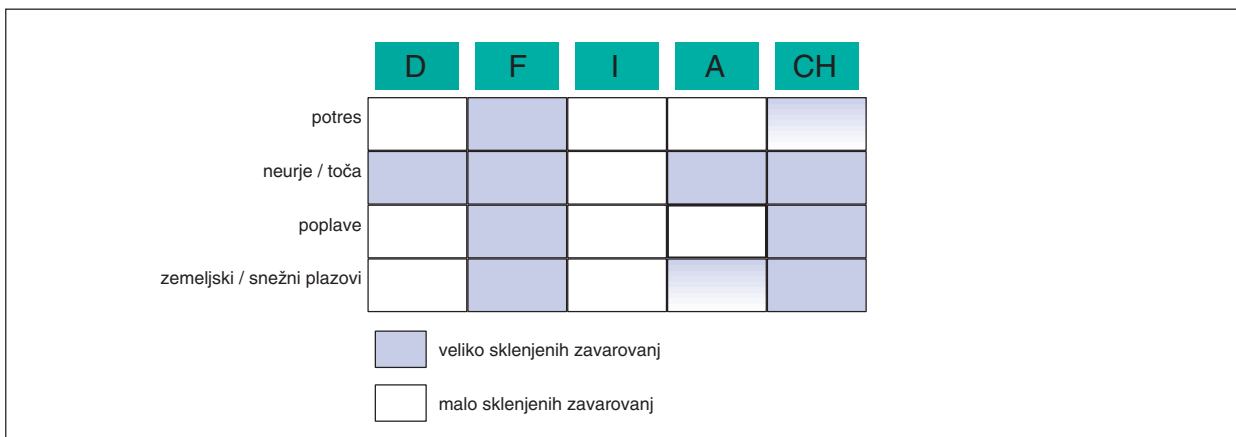
meru potresa, poplave in snežnih plazov. Sredstva dobiva iz davčnih virov. Zavarovanje pred neurjem in točo ter zemeljskimi plazovi je v zasebnih rokah.

V Švici je stopnja zavarovanja zelo visoka, izjema je le zavarovanje pred potresi.

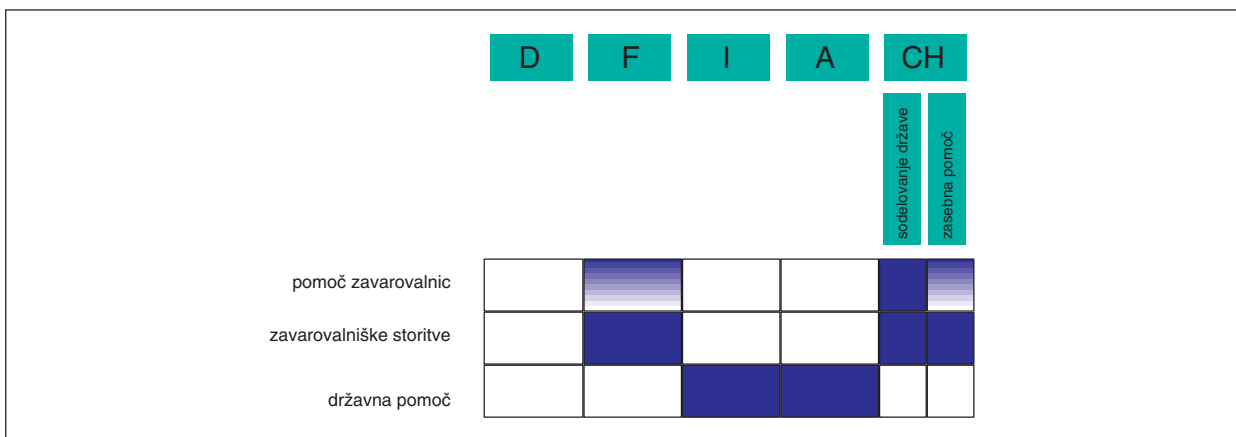
Opisano stanje se nanaša na fizične osebe, delno pa tudi na obrtna podjetja in kmetijske zadruge. Velika industrijska

podjetja delujejo v mednarodnem okolju; njihov položaj pri pogajanjih z zavarovalnicami o celoviti ponudbi premij je ugodnejši in popolnoma drugačen, zato v prispevku ni obravnavan.

Zakaj so razlike pri zavarovanju fizičnih oseb pred naravnimi nesrečami v posameznih državah tako velike? Ne moremo namreč trditi, da je nevarnost naravnih nesreč v Italiji ali

Slika 3. Pogostost zavarovanja fizičnih oseb pred naravnimi nesrečami v alpskem svetu
 Figure 3. Purchase of insurance against natural disasters in the Alps by physical persons

Slika 4. Državna pomoč ob naravnih nesrečah v alpskih državah
 Figure 4. Government aid in eliminating the consequences of natural disasters in the Alps

Nemčiji manjša kot v Franciji ali Švici. Kaže, da so vzrok za to dodatni ukrepi in državne dajatve na področju zavarovanja pred naravnimi nesrečami.

Nemški sistem prepušča urejanje zavarovanja pred naravnimi nesrečami trgu. Zavarovalnice skušajo vzdrževati ravnotežje svojega proračuna in nerade zavarujejo pred prevelikim tveganjem. Določajo visoke franšize, hkrati pa imajo sistem večstopenjskih premij za naravne nesreče. Sistem ni obvezen, zato se sklenitvi zavarovanj, pri katerih je nevarnost za pojav naravne nesreče velika, izogibajo sklenitvi zavarovanja. Ponujeni pogoji za zavarovanje so namreč preveč neugodni. Tudi zato je zavarovanje v Nemčiji malo razvito, izjema je le zavarovanje pred neurjem in točo. Država pri zavarovanju pred naravnimi nesrečami nikoli ne posreduje, kar je tudi vzrok za nesolidarnost med zavarovanci.

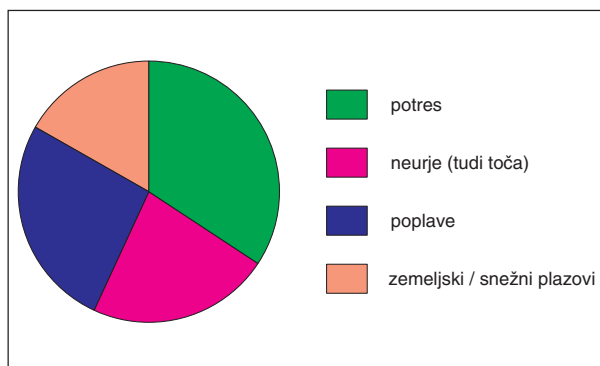
Francija je 13. julija 1982 sprejela zakon o odškodninah za vse vrste naravnih nesreč:

Zavarovalne pogodbe, sklenjene za primer škode, ki nastane na premoženju zaradi požara in drugih nesreč, škode na motornih vozilih in gospodarske škode, zelo nerade jamčijo za neposredno materialno škodo in morebitno gospodarsko izgubo zaradi naravne nesreče. Izredne razmere, ki nastanejo po naravni nesreči, razglasijo po sklepu ministrstev. Financiranje jamstva zagotavlja dodatna premija, določena po enotni tarifni postavki z določilom za vsako vrsto pogodbe posebej. Stabilnost sistema glede na obsežnost naravnih nesreč zagotavlja Centralni pozavarovalniški sklad (CCR), ki ima državno jamstvo.

Sistem zavarovanja pred naravnimi nesrečami v Švici

Po podatkih o škodi na nepremičninah povzročata v Švici največjo škodo neurje in toča. Delež poplav ter zemeljskih in snežnih plazov je manjši. Zavarovalnice imajo zato sorazmerno malo težav zaradi škode, ki jo v alpskem delu povzročajo neurja in toča. Upoštevajo namreč nenehno naraščajoče stroške zaradi nesreč, ki jih ni težko predvideti in vračunati v premijo. Nasprotno pa so stroški za poplave, potrese, zemeljske in snežne plazove povprečno manjši, včasih pa tudi izjemno veliki.

V Švici obstajata dva sistema zavarovanja nepremičnin pred požarom in naravnimi nesrečami. Večina kantonov (19 od 26) ima kantonsko zavarovalnico. Sistem pokriva približno 80 odstotkov nepremičninskega trga. V preostalih federalnih enotah in območjih se s tem ukvarjajo zasebne zavarovalnice. Kantonske zavarovalnice so državne usta-

Slika 5. Stroški zaradi naravnih nesreč v Švici – škoda na zgradbah v letih 1961–1997

Figure 5. Losses caused by natural disasters in Switzerland – damage to buildings in the period from 1961–1997

nove, ki imajo monopolno vlogo; določajo dolžnosti za zavarovance in tiste, ki zavarujejo, in to za vse vrste naravnih nesreč. Država odobri prvo odškodnino. To je dejanje popolne solidarnosti. Poleg tega so kantonske zavarovalnice ustanovile še javno pozavarovalnico, ki nudi še drugo medkantonsko odškodnino do določene vrednosti. Obstaja pa še tretja medkantonska odškodnina, ki je namenjena za velike naravne nesreče: Medkantonska skupnost pred naravnimi nesrečami (CIREN), ki zagotavlja na leto do 750 milijonov švicarskih frankov. Finančne možnosti za pokritje škode, ki nastane na nepremičninah zaradi naravnih nesreč, so torej v Švici zelo velike: svoje rezerve imajo kantonske zavarovalnice, njihova prva pozavarovalnica in še CIREN. To pa je tudi nujno, saj so stroški, ki nastanejo zaradi požara ali naravnih nesreč, neomejeni.

Tudi v kantonih, kjer za zavarovanje nepremičnin skrbijo zasebne zavarovalnice, je razmerje, razen pri nekaj izjemah, obligacijsko. Tudi zasebne zavarovalnice so ustanovile pozavarovalniški sklad. Ta tip zavarovanja je podoben kot v Franciji, le da v nasprotju s francosko državo švicarska pri pozavarovanju ne daje jamstev. Po zakonu je za škodo, ki jo je pri nepremičninah povzročila naravna nesreča, namenjenih 150 milijonov švicarskih frankov. Država pa poleg tega določi tudi zavarovalne premije za naravne nesreče. Sistem je tak, da tveganja ne prevzema niti država niti zavarovalnice, ampak tisti, ki so sklenili zavarovanje.

Menim, da je sistem kantonskih zavarovalnic (obvezna in monopolistična vrsta) najboljši. Tudi zavarovalne premije kantonskih zavarovalnic so bistveno ugodnejše (približno za 50 odstotkov cenejše) kot primerljive premije zasebnih zavarovalnic. Kantonske zavarovalnice pa se skušajo poleg tega bojevati z nesrečo oziroma preprečiti njen pojav.

Naloga ECA v Švici je dvojna: zavarujejo zgradbe in preprečujejo pojav požarov in naravnih nesreč. Tako s pomočjo ureditve terena, gasilcev in izbiro gradnje ter konstrukcij vplivajo na preprečevanje pojava naravnih nesreč. Zavarovalnica iz friburškega kantona je financirala elaborat za pripravo zemljevidov ogroženih območij. Kantonske zavarovalnice subvencionirajo tudi dejavnost gasilcev ter njihovo opremo; ti so namreč v primeru naravnih nesreč prvi na kraju naravne nesreče, imajo veliko vlogo pri reševanju ljudi in omejevanju škode. Na področju teritorialne ureditve in preventive friburška kantonska zavarovalnica, od nedavnega pa tudi druge, tesno sodeluje s kantonsko komisijo za naravne nesreče, pristojno ustanovo, v kateri so geologi, pravniki, politiki, gozdarski inženirji ter strokovnjaki za vode in snežne plazove. Komisija svetuje političnim organom glede nevarnosti pojava naravnih nesreč na območjih, ki naj bi jih pozidali, ter glede ranljivosti gradnje novih konstrukcij ali obnove starih. Po zemeljskem plazju leta 1994 v Falli-Hölliju, ki je bil največji v Evropi – plaz je zdrsnil 200 m, dolg je bil 2 km, širok 700 m, 1,5 m², globok 10 do 60 m, 40 milijonov m³, največja hitrost 6 m/dan, uničil je 37 zgradb in povzročil za 17 milijonov švicarskih frankov škode – je komisija dobila pomembno vlogo.

Kantonske zavarovalnice, ki se preživljajo samo z zavarovalnimi premijami in nimajo državnega jamstva, dobijo nemajhne subvencije za preprečevanje požara in naravnih nesreč ter boj proti njim. Subvencije predstavljajo približno tretjino zavarovalnih premij. Kantonske zavarovalnice sodelujejo pri širjenju rezultatov nacionalnega raziskovalnega programa z naslovom Podnebje in naravne nesreče (PNR31).